

Kurucusu:
Dr. Mehmet Ali UZ

Yayın Kurulu:

Dr. Mehmet Ali UZ

Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU

Hasan YAŞAR

Ahmet ÇELİK

Ali IŞIK

Av. Serdar CEYLAN

YUNUS EMRE DİVANI KARAMAN NÜSHASI'NIN BİLİLEN TARİHİ VE ÖNE ÇIKAN ASLİ ÖZELLİKLERİ

“Bilinen En Eski Nüsha Yunus Emre Divanı! Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası, 50.000 \$” manşetli haber, 13 Kasım Çarşamba öğleden sonra, X (Twitter) ve WhatsApp ortamını hızlıca sertçe dalgalandı. O gün ve perşembe günü tamamen bana yazılanlara cevap yetiştirmekle geçti. Öyle ki konuyla hiç ilgisi olmayanlar bile sürekli sorular sorular. Yine öyle ki, revaç konu olunca sıradanlar bile bu işin uzmanı rolünü üstlenecek kadar ileri gittiler.

1984-1988 yıllarında Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası'na 250 m uzaklıkta, Yani Baha Kayserilioğlu'nun evinin aşağısında oturmama ve 1986 yılından bu yana Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası'nı okuyan, araştıran ve yazan biri olmama karşın

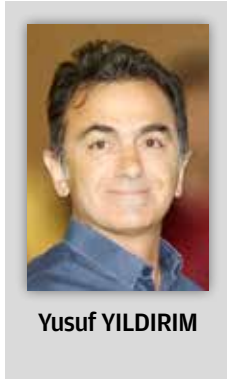
mütevazi duruşumda bir esneme olmadı. Zaten Karaman Nüshası'nın tüm süreçlerinin içindeyim. Ayrıca Karaman Nüshası'nın tüm süreçlerine hâkim olan ve gelecek yol haritasını en iyi bilen tek kişiyim. İçerik, fiziki özellik, metin, mi-

mari anlamda Karaman Nüshası hakkında en yoğun, en ayrıntılı araştırmaları yapmış olan ve Karaman Nüshası'nın kamuoyunda daha somut bilinir olmasında en çok katkısı olan da benim. Zaten, ilgili müzayede şirketinin nüshaya

koyduğu ve bana ait olduğu açıkça belli olan özet bilgileri hem kitaplarımda hem makalelerimde defalarca yazdım.

Şimdi asıl soru!

Bu kadar önemli olan Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası'nın kendisi midir, 50.000 \$'dan açık arttırma ile

Yusuf YILDIRIM

satışa çıkarılması mıdır?

Bir de Karaman Nüshası'nın açık arttırma yoluyla satışa çıkarılması olayının perde arkası nedir? Sosyal medyada neden bilgi kirliliği oluştu? Karaman Nüshası'nın bundan sonrası ne olacak?

Yakın geçmişten uzak geçmişe gidilirse konu daha iyi anlaşılır.

Karaman Nüshası'nın müzayedeye çıkacağı mayıstan belli idi!

Karaman Nüshası'nın müzayedeye çıkacağı anlık ya da günü birlik bir olay değildir. Bizdeki bilgilere göre Karaman Nüshası'nın müzayedeye çıkması olayının yaklaşık beş aylık bir geçmişi var. Mayıs ayı başında, Sayın Ertuğrul Kayserilioğlu tarafından Karaman'dan bir iş adamı arandı ve önceliğin Karaman'da olduğu söylenerek Karaman Nüshası 2.000.000 TL fiyatla teklif etti. Karaman Nüshası'nın neden önemli olduğu ve Karaman'a getirilmesi gerektiği temmuz ayında İhsan Duru Bey ile birlikte yaptığımız ziyarette önceki Karaman Valisi Sayın Hüseyin Engin Sarıbrahim Bey'e benim tarafımdan enine boyuna anlatıldı. Sayın Vali, konuyu son derece dikkatli ve ciddi biçimde dinleyerek teşekkür etti. Ben; tüm süreçlerde olduğu gibi o zaman da Karaman Nüshası'nın kayıtsız şartsız alınarak bir an evvel Karaman'a kazandırılması gerektiğini söyledim. "Karaman Nüshası'nın arkasından giden kazanır." cümlesiyle de konuyu

sonlandırdım.

Bu bilgilerden hareketle Karaman Nüshası için yıllardır ortalama 250.000 \$ karşılığı Türk Lirası bir bedel isteyen Kayserilioğlu ailesinin son bir yılda bir plan değişikliğine giderek hem fiyatı düşürdükleri hem de açık arttırma ile bir an evvel Karaman Nüshası'nı Karaman'a ve kültüre kazandırmayı amaçladıkları değerlendirilebilir.

Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası'nın geçmişi ve hatıraları bundan çok daha eski çok daha fazladır. Bunların tamamını 2017'de yayınına yaptığımız Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası adlı kitabımızda söyledik (Yıldırım, 2017)

Karaman Nüshası'nın bilinen geçmişi 120 yıldır!

Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası'nın ortaya çıkışı, 1904 yılında, Yunus Emre Tekkesi'nin şeyhi Sunullah Efendi'nin ölümüyledir. İki oğlunun da o tarihte çok küçük yaşta olmasından yerine Kadiri Tarikatı şeyhi Hacı Bekir Efendi atanır. Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası da böylece ona geçer.

1922 yılı önemlidir, o tarihte Hacı Bekir Efendi yaşlıdır ve yatağında ağır hastadır. Durumun inceliğini kavramış olması ki, Kayserilizade Bahri Efendi, okumak üzere Karaman Nüshası'nı ister, Hacı Bekir Efendi de verir. Çok geçmeden Hacı Bekir Efendi ölür, Yunus Emre Divanı da Bahri Efen-

di'de kalır, geri iade etmez. Böylece Karaman Nüshası, Kayserilioğulları'na geçmiş olur. Hacı Bekir Efendi'nin oğlu Hanefi Ceylan'ın farklı tarihlerde Azmi Avcıoğlu'na ve Cahit Öztelli'ye anlattıkları böyledir. (Avcıoğlu, 1940; Öztelli, 1971)

Peki Karaman Nüshası hakkındaki enine boyuna gelişmeler nelerdir?

Ortaya şöyle bir kronoloji çıkmaktadır.

Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası'nın kronolojisi!

1904- Yunus Emre Tekkesi şeyhi Sunullah Efendi'nin ölümü.

1904- Sunullah Efendi'nin oğlu Ziya Duru o tarihte 4 yaşındadır.

1904- Kadiri Tekkesi şeyhi Hacı Bekir Efendi, Yunus Emre Tekkesi şeyhi olarak atanıyor ve böylece iki tekkenin de şeyhi oluyor.

1904- Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası, Şeyh Hacı Bekir Efendi muhafazasına geçiyor.

1920- Azmi Avcıoğlu, 1920 ya da öncesinde Şeyh Hacı Bekir'in oğlu Hanefi Efendi'nin elinden Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası'nı görüyor ve inceliyor. (Avcıoğlu, 1940)

1922- Şeyh Hacı Bekir Efendi, Karaman Nüshası'nı, okumak üzere Kayserilizâde Bahri Efendi'ye veriyor.

1922- Ağır hasta Şeyh Hacı Bekir Efendi birkaç ay sonra ölüyor ve Karaman Nüshası,

Bahri Efendi'de kalıyor.

1940- Cumhuriyet döneminde Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası'ndan ilk yazılı söz eden kişi Azmi Avcıoğlu oluyor. Karaman'da Kirişçi Camii yazısında, Avcıoğlu, Şeyh Hacı Bekir'in oğlu Hanefi yanında Yunus Emre Divanı'nı incelediğini, Konya dergisinde anlatıyor. (Avcıoğlu, 1940)

1950- Bahri Efendi'nin oğlu Baha Kayserilioğlu, Karaman Nüshası'nı ulusalda tanıtmaya başlıyor. Divanı görenlerden biri Fuat Köprülü. 14. yy nüshası olarak onaylıyor.

1961- Abdülbaki Gölpınarlı, Gazi İlkokulunda Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası'nı görüyor ve 6.000 (bir başka rivayete göre 30.000 TL) karşılığında hem divanı yayınlamayı hem de Yunus Emre'nin Karamanlı olduğunu ilan etmeyi teklif ediyor. Karamanlılar (Baha Kayserilioğlu, Kemal Kaynaş, Mehmet Armutlu) o zamanlar birkaç ev fiyatındaki bu parayı tedarik edemiyorlar. (Mustafa Diler, Talat Duru)

1961- Süheyl Ünver, Karaman'da, Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası'nı görüyor.

1965- Milli Kütüphane Müdürü Müjgan Cunbur eşliğinde Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası'nın mikrofilmli alınıyor ve Milli Kütüphane mikrofilm arşivine Karaman Nüshası giriyor.

1965- İbrahim Hakkı Konyalı, Karaman Nüshası'nı inceliyor ve çok eski bir nüsha ol-

ایمانِ علمِ الیقینِ دُرِّ پری ایمانِ عینِ الیقینِ دُرِّ
اولِ ایمانِ کبرِ علمِ الیقینِ دُرِّ کوکسِ پَرلودُرِّ اولِ ایمانِ
کبرِ عینِ الیقینِ دُرِّ کوکسِ پَرلودُرِّ اولِ ایمانِ کبرِ
حَقِّ الیقینِ دُرِّ جانِ پَرلودُرِّ طوٓٓٓ کلدوکلِ ایمانِ
جانِ کلدی جانِ کلدی اوجقِ پادِ شاهکِ فضلِ
پَرتوندِ ندرِّ طبراقِ پادِ شاهکِ غنیِ پَرتوندِ ندرِّ
صو پادِ شاهکِ نوریِ پَرتوندِ ندرِّ طبراقِ صو
اجمقِ پَرلودُرِّ اولِ پیلِ طاسورِ پَرلودُرِّ اولِ
پیلِ کلانِ طقوزِ کیشِ زبیکِ بشکرِ دُرِّ بیکِ بشکرِ
وآردِ زکیمِ کیمِ کلورِ سه کندی و کندی قترلرِ طبراقِ صو
کلانِ اونِ اوجِ کیشِ زبیکِ بشکرِ دُرِّ بیکِ بشکرِ

هذا بيان اهل الشعر والافصح لبلغا سلطان الواصين
تاج الفقراء والمساكين وخرق الغراء ودينار العاشقين حضرة
يونس ارحم قدوسه العرش وافاض علمنا برة ولينا افاض
للعالمين نطف وكرمه وفضله
بسم الله الرحمن الرحيم

اولا يشاه قديم بلرد بر طبع واور وصوريل كاسو ليبيدي	بسم الله يوردي كتور سبلد طيراني ريكي تسليم اولد ساض اولد قصودني
---	--

بجني

duğunu onaylıyor.

1970- Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası'nın maddi manevi en yararlı biçimde yayınlatılması konusu, Baha Kayserilioğlu'nun özel mektuplarına yansdı. (Baha Kayserilioğlu kişisel mektupları)

1971- Cahit Öztelli, Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası'nı görüyor ve inceliyor. Ayrıca Karaman Nüshası'nın Bahri Efendi'ye nasıl geçtiğine dair Hacı Bekir Efendi'nin oğlu Hanefi Ceylan'ın anlattıklarını Belgelerle Yunus Emre kitabında ayrıntılı anlatıyor. Bunun üzerine Baha Kayserilioğlu bu kayda çok kızıyor ve yakın çevresine, "Biz Yunus Emre Divanı'nı çalmadık, tersine koruyoruz!" biçiminde sitemle dert yanıyor. (Öztelli, 1971)

1980- 1980'lerin başında Baha Kayserilioğlu, Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası'nı Mikail Bayram'a gösteriyor. Yayın için konuşuyorlar, planlıyorlar ama gerisi gelmiyor. Baha Kayserilioğlu'nun tüm görüşmeleri bu biçimde başlar ve biter. (Mikail Bayram, 2013)

1986- Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Ait Eserlerden Faydalanma Usul ve Esasları Hakkında Tüzük'ün yayınlanmasıyla birlikte Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası'nın Milli Kütüphane'deki mikrofilm kopyası da araştırmacıların hizmetine açıldı.

1993- Ahmet Talat Duru (1931-2017), Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası'nı as-

lından kullanan ilk kişi oluyor. Aynı zamanda Yunus Emre Tekkesi şeyhi Sunullah Efendi'nin en büyük torunu olan Ahmet Talat Duru, Baha Kayserilioğlu'ndan aldığı Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası'nın yaklaşık 100 sayfasını 1993 yılında çıkardığı Yunus Şeyhliği kitabında yayınladı. (Duru, 1993)

2000- 2000'lere kadar Karaman içinden Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası'nı çeviri tıpkıbasım yayınlamak için girişimler oldu ise de başarılı olmadı.

2002- Baha Kayserilioğlu'nun ölümü üzerine Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası, çocuklarına geçti. Verasete uygun biçimde Karaman Ziraat Bankası şubesindeki kasa açılarak Karaman Nüshası, çocuklarına teslim edildi. (Çolakoğlu, 2023)

2002-Divanı görenlerden biri de Prof. Dr. Mustafa Koç oldu. Aileye en eski Yunus Emre Divanı nüshalarından biri olduğunu söyledi. (Mustafa Koç)

2009- Kayserilioğlu ailesi, Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası'nı Yapı Kredi Bankası Sermet Çifter Kütüphanesi'ne o zamanki ücreti ile 500.000 TL'ye teklif etti. Uzmanlar fiyatı çok buldu.

2011- Benim yönlendirmem ile ve Mustafa Çolakoğlu aracılığıyla Karaman Belediyesi, Karaman Nüshası'nı almak istedi, ancak fiyat çok geldi.

2012- Yusuf Yıldırım, 2012

yılı ocak ayında, Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası'nın mikrofilmli Millî Kütüphaneden getirdi.

2012- Yusuf Yıldırım 2012'de yayınladığı Yunus Emre Belgeler Bilgiler kitabının son bölümünde Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası'nı mikrofilm üzerinden tanıttı.

2012- Yusuf Yıldırım, 2012 mayıs ayında, dönemin belediye başkanı Kamil Uğurlu'ya Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası hakkında, başkanlık makamında bir sunum yaptı, Karaman Nüshası'nı kitaplaştıracığını söyledi. Nüshanın bir kopyasını Kamil Uğurlu'ya verdi. Kamil Uğurlu o kopyayı Turan Karataş'a yetiştirip kitaplaştırmasını istedi. Turan Karataş, çok yoğun olduğu gerekçesiyle çalışmayı kabul etmedi. Ama böyle bir çalışmayı KMÜ'den yapacak bir delikanlı olduğunu söyleyerek, cd kopyayı o delikanlıya verdi. (Kamil Uğurlu 2013, Turan Karataş, 2013)

2012- Yusuf Yıldırım, dönemini belirlemek için Karaman Nüshası'na paleografik çalışma yaptı ve 2013 yılında İmarret dergisinde yayınladı. (Yıldırım, 2013)

2013- Yusuf Yıldırım, Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası'nı yayına hazırlayıp dönem belediye başkanı Kamil Uğurlu'ya sundu. Kamil Uğurlu, hiçbir gerekçe göstermeden Karaman Nüshası'nı yayınlamayacağını reddetti.

2014- Yusuf Yıldırım, bü-

yük uğraşlar vererek hazırladığı Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası kitabını "RİSÂLETÜ'N-NUSHİYYE VE DİVAN-I YUNUS EMRE KARAMAN NÜSHASI" adı ile yayınladı.

Kitap, Ertuğrul Çalışkan döneminde Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası'nı çeviri, tıpkı basım biçiminde prestij baskıyla Karaman Belediyesi yayını olarak çıktı.

Bu yayının, tarihte Yunus Emre Divanı nüshalarına çeviri tıpkı basım yapılmış ikinci kitap oldu. Daha önce Abdülbaki Gölpınarlı, 1965 yılında Fatih Nüshası'nı müstakil yayınlamıştı. (Gölpınarlı, 1965)

Bu yayında Mehmet Emin Uyan Bey'in büyük manevi destekleri olmuştur.

2016- Yusuf Yıldırım, Manisa'da Uluslararası Yunus Emre Sempozyumunda, Karaman Nüshası'nı tanıttı. Bu bildiri, tarihçe, cilt, mimari, yazı, dil özellikleriyle bir Yunus Emre Divanı nüshasının tanımına ilk oldu. Prof. Dr. Fikret Türkmen ve Prof. Dr. Mehmet Demirci de bu sunumu canlı onayladılar.

2017- Yusuf Yıldırım, Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası'nı "RİSÂLETÜ'N-NUSHİYYE VE DİVAN-I YUNUS EMRE KARAMAN NÜSHASI" adıyla ve genişletilmiş baskıyla bir daha yayınladı.

Bu baskı Duru Bulgur Başkanı İhsan Duru'nun büyük himmet ve himayesiyle gerçekleşti. Eser Duru Bulgur Ya-

yını olarak çıktı. Böylece Yunus Emre Tekkesi son şeyhinin torunları ile Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası tekrar birleşmiş oldu.

Ayrıca bu yayınla birlikte Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası ulusalda geniş ve ayrıntılı biçimde tanıtıldı, uzman, araştırmacı ve kitlelerde farkındalık oluşturuldu. Yunus Emre Divanı nüshalarının en eskisinin Karaman Nüshası olduğu 2017 yılından itibaren çok açık bilindi ve kabul edildi.

2017- Duru Bulgur Onursal Başkanı İhsan Duru Bey, Karaman Nüshası'nı almak için girişimlerde bulundu. Benim bilgilendirmem ve yönlendirmem ile Mustafa Çolakoğlu aracılığında Ertuğrul Kayserilioğlu ile bağlantı kuruldu. Ailenin istediği 1.000.000 TL ücret yüksek bulundu. (İhsan Duru)

2017- Mayıs ayında Twitter'da iddia edilen Karaman Nüshası'nın yurt dışına Fransa'ya satıldığına dair söylentiler asılsız çıktı. (Müfid Yüksel)

2021- KARTAP Sevdamız Karaman kitabında Yunus Emre bölümünü Yusuf Yıldırım hazırladı. Yusuf Yıldırım Yunus Emre dosyasına Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası'nın alınmasını öneri olarak ekledi.

2021- İstanbul'dan Müfid Yüksel Bey'in yönlendirmesiyle Mimar Serhat Şahin aracılığında Karaman Nüshası'nın Karaman'a ve kültüre kazandırılması için bir girişim başlattık. Ertuğrul Kayserilioğlu ile

gerçekleştirilen yapıcı görüşmeler sonucunda Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası'nı Müfid Yüksel, Günay Kut, Uğur Derman gibi uzmanlar gördü. Günay Kut ve Müfid Yüksel, eserin 14. yya ait olduğu hakkında değerlendirme yaptılar. Uğur Derman, kâğıt ve mürekkep tahliliyle birlikte konuşulmasının uygun olduğunu söyledi.

2021- Yunus Emre Divanı Karaman Nüshasının ilk özgün renkli resimleri İhsan Duru ve Yusuf Yıldırım tarafından görüldü. Yusuf Yıldırım bu renkli resimleri ilk kullanan kişi oldu. KARTAP dergisinde yayınlanan "Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası" adlı makalede ciltli kapak ve 1. ve 2. sayfalarına ait resimler de paylaşıldı.

2022- Yusuf Yıldırım, 2012-2022 arasında ciddi, ayrıntılı ve derinlikli çalışarak Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası için birbirinden farklı onlarca makale, kitap bölümü üretti, yayınladı. Ayrıca konferans ve tv programlarında tanıttı.

2023- Ertuğrul Kasyerilioğlu Karaman'a geldi. Remzi Tartan, Yusuf Yıldırım ve Ertuğrul Kasyerilioğlu'nu, bürosunda tanıştırdı. Rıza Duru'nun organize ettiği yemekte, Remzi Tartan, Yusuf Yıldırım da vardı. Yusuf Yıldırım, o yemekte Ertuğrul Kayserilioğlu'na Karaman Nüshası'nın neden önemli olduğunu ve teknik özelliklerini ayrıntılarıyla anlattı.

2023- Rıza Duru'nun da gi-

rişimleriyle Kayserilioğlu ailesi ile Karaman Valiliği arasında resmi olmayan görüşmelerde Karaman Nüshası'nın alınmasına yönelik girişimler sonuçsuz kaldı.

2024- Ertuğrul Kayserilioğlu, mayıs ayında 2.000.000 TL fiyatla, Karaman Nüshası'nı Karaman'a teklif etti. İhsan Duru'nun önerisiyle Temmuz ayında Karaman Valisi Hüseyin Engin Sarıbrahim ile İhsan Duru ve Yusuf Yıldırım bir toplantı yaptı. Sayın Vali, Karaman Nüshası hakkında ayrıntılı bilgilendirildi.

2024- Ağustos ayı itibariyle Kayserilioğlu ailesi, Karaman Nüshası'nın açık arttırma yoluyla satış işlemlerini başlattı. (Phebus, 2024)

2024- 13 Kasım itibariyle Karaman Nüshası 50.000 Dolar fiyatla açık arttırmaya verildi. (Phebus, 2024)

2024- 14 Kasım günü Yazma Eserler Kurumu Başkanlığında bir uzman kurul toplanarak, Karaman Nüshasını her yönüyle inceledi. Kurulun rapor ekine de Yusuf Yıldırım'ın Karaman Nüshası'na dair yazılarından oluşan bir dosya eklendi.

2024- 19 Kasım 2024 Salı günü Kültür Bakanlığı, resmi yazıyla müzayede şirketine talimat göndererek rüçhan hakkını kullandı ve Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası'na n alım talebinde bulundu.

2024- 20 Kasım 2024 arşamba günü Kültür Bakanlığı Yunus Emre Divanı Karaman

Nüshası'na el koyarak, Süleymaniye Yazma Kütüphanesine getirdi.

2024- 22 ya da 23 Kasım 2024 gününde Yazma Eserler Kurumu Başkanlığında uzman kurul toplandı ve Karaman Nüshası'nı incelemeye aldı. Bu toplantıda daha çok Karaman Nüshası'na bir fiyat belirlemesi üzerinde durulduğu değerlendirilebilir.

2024- 24 Kasım 2024 günü yapılması gereken canlı müzayede gerçekleşmedi. Müzayede yetkilileri, "Kültür Bakanlığı'nın rüçhan hakkını kullanarak Karaman Nüshası'na nalımda bulunduğunu, hafta içi bir fiyat vereceklerini, fiyatta uzlaşma sağlandığında eserin devletin olacağını, uzlaşma olmazsa eserin tekrar müzayede ye dönebileceğini" söylediler.

Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası neden önemlidir?

Konunun can alıcı kısmı burasıdır. şu an Karaman Nüshası en eski nüsha olarak biliniyor. Ancak bu bilgi Karaman Nüshası için yeterli değil. 2013 yılından bu yana yazılarımda söylediğim gibi Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası ya asıl eser ya da asıl esere en yakın nüsha.

Bu yargıya ulaşmada Karaman Nüshası'nın üç ana özelliği ne çıkar.

Bir kere Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası, bir tekkeye ait tek nüsha. Karaman Nüshası, Karaman'da Yunus Emre Tekkesine ait bir divandır.

Karaman Nüshası'nın yazısı Selçuklu nesihidir.

Dili ise 13.-14. yy Eski Anadolu Türkçesidir.

Bu üç ana özellik, diğer nüshalarda bulunmaz. Üstelik eserin mimarisi de diğerlerinden çok farklıdır, şiirler insanın gelişim aşamalarına uygun bir sırada dizilidir.

Konunun sorunlu tek yönü, nüshanın kağıt ve mürekkep tahlilidir. Çünkü tarihsiz olan Karaman Nüshası'nın kesin tarihinin ortaya çıkması için kağıt ve mürekkebinin tahlili gerekmektedir.

Not: Bu yazı, “Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası neden önemlidir?” adlı yazının gözden geçirilmiş ve genişletilmiş biçimidir.

Kaynaklar:

- Abdülbaki Gölpınarlı, Yunus Emre Risalat al Nusiyya ve Divan, Eskişehir Turizm ve Tanıtma Derneği, İstanbul 1965
- Ahmet Talat Duru, Yunus Şeyhliği, Karaman 1993
- Azmi Avcıoğlu, Karaman'da Kirişçi Camii, Konya 1950
- Phebus, Phebuz Müzayede, phebusmuzayede.com, Anasayfa/Müzayedeler/IV. SALON MÜZAYEDESİ/ Lot: 187, <https://phebusmuzayede.com/167707-yunus-emre-divani-karaman-nushasi-14-yuzyil-210-varak-25x17-cm-.html>, 13 Kasım 2024, E.T: 13 Kasım 2024 Çarşamba
- Baha Kayserilioğlu kişisel mektuplar
- Cahit Öztelli, Belgelerle Yunus Emre, Karaman 1971
- İbrahim Hakkı Konyalı, Karaman Tarihi, Baha Matbaası, İstanbul 1965
- KARTAP, Sevdamız Karaman, Kartap 2021
- Süheyl Ünver, Karaman Defteri, Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Süheyl Ünver Bağışı No: 739 İstanbul 1966
- Süheyl Ünver, Karaman Defteri, Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Süheyl Ünver Koleksiyonu No: 733 İstanbul 1961
- Yusuf Yıldırım, Risâletü'n-Nushiyye ve Divan-ı Yunus Emre Karaman Nüshası,

Karaman Belediyesi Yayınları, Karaman 2014

- Yusuf Yıldırım, Risâletü'n-Nushiyye ve Divan-ı Yunus Emre Karaman Nüshası, Duru Bulgur Yayınları, İstanbul 2017
- Yusuf Yıldırım, Yunus Divanı Karaman Nüshası Paleografik Özellikleri, İma-ret, S 12, 2013, s. 127-132
- Yusuf Yıldırım, Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası, KARTAP, 2021, s. 19-23
- Yusuf Yıldırım, “Yunus Emre Divanı Karaman Nüshası Neden Önemlidir?”, Karaman'da Uyanış gazetesi, www.karamandauyanis.com, <https://www.karamandauyanis.com/yazarlar/yusuf-yildirim/yunus-emre-divani-karaman-nushasi-neden-onemlidir/4014/>, 20241119, E.T: 20241119

- Ahmet Talat Duru
- İhsan Duru
- Kamil Uğurlu
- Mehmet Emin Uyan
- Mikail Bayram
- Mustafa Çolakoğlu
- Mustafa Koç
- Mustafa Diler
- Müfid Yüksel
- Remzi Tartan
- Rıza Duru
- Serhat Şahin
- Turan Karataş

ÇARŞI BOĞAZI KONYA'NIN NERESİNDE İDİ?

Prof. Dr.
Saim SAKAOĞLU

Çocukluğumun Konya-sı'nda yakın çevremde kullanılan öyle güzel, öyle farklı, hatta bizleri meraklandırarak öyle değişik adlar vardı ki günümüzde bu adların nereler için kullanıldığını bilenler ya kalmamıştır ya da bizim gibi bu konulara meraklı üç beş kişi kalmıştır. Bu adlardan birini önceki yazımızda yayımlamış, yeni veya genç Konyalılara buraları tanımaları yolunda yardımcı olmuştuk. (“Âlât-ı Zürrâ’ Ne Demektir?”, Merhaba / Akademik Sayfalar, 23 (28), 20 Kasım 2024. 446-448).

Bu tür adlardan birkaç tanesini daha tanıtmak için yola çıkmış bulunuyoruz. İlk adımımız ise Çarşı Boğazı... İmlacılar/yazımcılar ne der, nasıl yazar ama biz bu iki kelimelik adı elbette ayrı yazacağız.

Adımızın yerini açıklar, bir tür haritada yerini gösterircesine bilgi verirken elbette ön bilgilere de ihtiyaç olacaktır. Kırk elli yıldır gelip geçtiği, belki de oturduğu bir çevrenin böyle bir adla anıldığını aklının ucundan bile geçirmemiş hemşerilerimiz

de böylece semtinin/mahallesinin/sokağının/caddesinin nasıl bir geçmişi olduğunu öğrenecektir.

Önce, kardeş bir bilgiyi kısaca hatırlatmak isteriz. Günümüzde isli trenlerin değil yüksek hızlı trenlerin kalktığı bir İstasyonumuz var. Adı her ne kadar Gar diye bilinirse de biz eski Konyalılar oraya İstasyon demeyi pek severiz. Çünkü, özellikle asker uğurlamalarında orada oluşan hatıralarımız asla unutulmayacaktır, o askerler aramızdan ayrılmış olsalar bile.

İşte o İstasyon'dan yola çıkacaksınız, günümüzün Meram İlçe Emniyet Müdürlüğü'nün önünden geçip dünkü Atatürk Stadyumu'nun ayakta kalan kapısının önünden devam edeceksiniz. Yapıldığı günlerde Konya Lisesi'nde öğrenci olduğum Devlet Su İşleri'nden sola dönüp vaktiyle Halkevi olarak yapılan, arada bir İl Halk Kitaplığı olarak değerlendirilen günümüzün Konya Devlet Tiyatrosu'nun önünden sola yönelip Şirin Hanım Çeşmesi'ne yaklaşacaksınız. Karşınızda, bizim lise yıllarımızda

Vali Konağı olarak kullanılan günümüzün Atatürk Müzesi ile yine öğrencilik yıllarımızda İkinci Orda Karargâhı olan Olgunlaşma Enstitüsü'nü de geçince anlı şanlı Zafer Meydanı'na ulaşacaksınız. Yaşlı iseniz, biraz yorulmuş olabilirsiniz. Alandaki bir kanepeye ilişip nefes alabilirsiniz.

Bunca yolu geçerken kim bilir kaç tür iş yerinin önünden geçmişsinizdir. İş yeri olarak görülmeyecek bir metre kare yer kalmış mıdır acaba (Dinî yapıları bu görüşümüzün dışında tutuyoruz.) İşte bunca dil dökmemizin asıl sebebi... Bizim, 1951 yılının Eylül ayında Konya Lisesi'nin orta kısmına öğrenci olarak kabul edildiğimiz 76 yıl öncesi bu sözünü ettiğimiz yol üzerinde sadece bir, evet sadece bir dükkân vardı. O da neresi mi idi? Nasıl tanımlayayım, bilmem ki? Daha sonraki yıllarda, Konya Lisesi'nin fizik öğretmenini olan merhum Hüseyin Köroğlu Bey'in öncülüğünde, galiba ilk kez bir kooperatif benzeri kuruluşun gerçekleştirdiği Yonca Apartmanı'nın önünden devam edip Şirin Hanım kavşağına doğru yürüyorsunuz. Bu kısa mesafenin neredeyse üçte ikisi diyebileceğimi bir yerde ki günümüzde berberlerin iş yeri olan alan olabilir, bir bakkal dükkânı vardı. Biz Konya Liselilerin öğle yemekleri için, beşer kuruşluk;

helva, zeytin, peynir ve çeyrek ekmek aldığımız, bizler için bir tür katıkçı dükkânı olan yer. İlkokul sınıf arkadaşımız Zekiye'nin ağabeyinin işlettiği dükkân.

Kısacası, İstasyon ile Zafer arası sadece bir bakkalımıza emanet, başkaca dükkân mükkân yok. Hemen ekleyelim, Zafer'e gelince, Mimar Muzaffer Caddesi'ne doğru yönelirseniz iki dükkân ve bir de yazlık sinema ile tanışacaksınız: Celil Bayar'ın pastanesi ve küçük dayım Mehmet Köseoğlu'nun kayınbiraderi İsmail Ağabeyin tuhafiye dükkânı. Unutmadan söyleyelim, bir de karşı köşede küçük bir bakkal dükkânı...

Biz bu Çarşı Boğazı adına nasıl takıldık da buralara kadar geldik, şöyle bir hatırlayıverelim. Geçenlerde bir haberle ilgili olarak adı yer alan ilçelerimizin birini hatırlayıverdik. Orası, birkaç yıl önce Giresun-Trabzon yolculuğumuz sırasından içinden geçtiğimiz Trabzon'un küçük ilçelerinden biri: Çarşıbaşı. Ne kadar da bizimkini benziyor, değil mi? Geliniz, öncelikle bu Çarşıbaşı'nın adının hikâyesini bir hatırlayıverelim. Bakalım genel ağda bu konu da neler veriliyor?

Çarşıbaşı İlçesi Doğu Karadeniz Bölgesi'nde Trabzon - Giresun sahil yolu üzerinde, Trabzon ilinin 30 km. ba-

tısında kurulmuş güzel bir yerleşim merkezidir. Çarşıbaşı'nın eski adı İskefiye olup 1962 yılında değiştirilmiştir. Bunun yanında, Vakıfkebir'de kurulan pazara gidecek olan insanların konaklama yeri olduğu için Çarşıbaşı'na Pazarönü de denilmekteydi. Çarşıbaşı Trabzon'dan ayrı olarak düşünülmez. Bu bakımdan Çarşıbaşı'nın Trabzon tarihi içerisinde incelemek gerekir. Zaten Çarşıbaşı Tarihi'ni aydınlatacak araştırmalar da henüz yapılmış değildir. (Çarşıbaşı Kaymakamlığının sayfası)

Bakalım bizim Çarşı Boğazı nerede imiş, niçin böyle bir ile anılır olmuş. Hemen şunu söyleyelim, yazılı kaynaklarda böyle bir ad yoktur. Bu ad bölge halkının belki de sadece bir küçük bölümünün kullandığı bir addir.

Biz hemen yolumuza koyulalım. Çıkış notamız, Cumhuriyetimizin Konya'mıza kazandırdığı üç kardeş ilkokuldan biri olan, dünyanın Hâkimiyeti Milliye İlkokulu olsun. Bizim bu okulu giriş tarihimiz Eylül 1946, okuldan çıkış tarihimiz ise 1951 Haziranı... Okulumuzun üç kapısı vardı: Sağ ve solundaki öğrenci kapıları ve arka tarafında ise öğretmenlerin giriş kapısı... Bunlardan, biri Kadınlar Pazarı'ndan başlayıp Kaşınhanı taraflarına doğru uzanan

Uluırmak Karaman Caddesi'ne açılırdı. Caddenin adı hâlâ böyle mi, araştırmak gerek. Hatta o kapı günümüzde kullanılıyor mu, onu bile araştırmak gerekir.

İşte bu kapıdan caddeye çıkacağız. Elimizde tahta okul çantaları. Tam karşımızda Kara Mustafa'nın hanı ve hemen yakınında da, sınıf arkadaşımız Süleyman Şakalak'ın evi... Cadde boyunca ilerlerken gözümüze ilişen bir çeşme... Okulumuzun kapısı olmayan duvarının köşesindeki bir çeşme... Yola devam ediyoruz. Sağ tarafımızda, sonradan yapılan bir otel. Adı belki de Toros Oteli olacak, belki de Hadim Taşkent Oteli. Karşısında ise bir çıkmaz sokak. Bir zamanlar bu sokağın içinde, vizite ücreti ucuz olan bir doktorun olduğunu hatırlar gibiyim. Bu koldan, yani soldan ilerleyelim. Sıralarını hatırlayamadığımız iki ev. Biri, daha sonraki yıllarda Konya milletvekili olacak olan Samet Kuzucu'nun, öbürü ise okul arkadaşımız Yaşar'ın evi. Aslında Yaşar'ın babası da tanınmış biri idi ama o amcanın adını, şimdilik çıkaramadık.

Derken bir bakkal dükkânı... Sahibinin adı Süleyman ama biz Amca'yı da ekledik. Dükkânının ticari unvanı ise Sürüm Bakkaliyesi... Bu dükkân öğleden önceleri pek açılmaz ama gece geç vakit-

lere kadar açık kalırdı. İçerisini pek bilmeyiz ama önünde, mevsimine göre çok güzel meyveler bulunurdu. Gençlere hatırlatalım, bu meyveler arasında; muz, kivi, avakado, mango, ananas, Trabzon hurması gibileri yoktu, aslında bu meyveler o dönemde pek de bilinmezlerdi.

Elli metre kadar ilerleyince cadde sağa doğru kıvrılıp devam ederken sol taraftaki uzantısı da Han Sokağı adıyla Sarı Yakup Camii'ne kadar uzayıp giderdi. Ana yolumuz yine fazla uzamayacak, bir elli metre kadar sonra sola kıvrılıp başını alıp gidecekti. Sağında ise, hafif meyilli bir yol ile Bartâne'ye (Baruthane) doğru uzayıp giderdi ki oralara Tahtatepen derlerdi.

İlerleyen yıllarda bu köşe iki özelliğiyle dikkati çeker olmuştu. Uluırmak yönünden şehre gelen araçlara yardımcı olma üzere buraya kocaman bir ayna diliverdi. Aynanın ayağı üç metreden uzundu, biz öyle hatırlıyoruz. Yine hemen oraya henüz trafik teşkilatı olmayan Konya'mızın ilk trafik işaretlerinden biri konulmuştu. Onun ayağa daha kısa idi. Bu iki yuvarlak tabelanın üzerinde şu bilgi notları yer alıyordu: Çumra 45, Karaman 105. (Not: bu kilometre sayıları değişik olabilir.)

Yolculuğumuza burada noktalı virgülü koyup daha

sonra devam etmek üzere geriye döneceğiz. Yukarıda adını andığımız Sürüm Bakkaliesi bu yolun, yani Uluırmak Karaman Caddesi'nin son dükkânı idi. Bir daha herhangi bir dükkâna rastlamayacaktınız.

Anlatmaya çalıştığımız bu alanda çarşı kavramımız Sürüm Bakkaliesi ile başlamaktadır. Ondan önce şehir doğru bazı dükkânların olduğunu da hatırlatmak isteriz. O hâlde bu bakkaliesenin olduğu bölge bir yerden sonra çarşının başladığı yer olmaktadır. Bu özelliğinden dolayı buralar, pek de geniş ve uzun olmayan yere Çarşı Boğazı adı verilirdi. Bu adı bilen veya hatırlayan kaç kişi vardı, bilemeyiz ama bizim geniş ailemiz hep söyle söylerdi. Çünkü bu ailenin bir kolu, yukarıda anılan Han Sokağı'nın sakinleri idi.

Bizim görebildiklerimiz, yaşayabildiklerimiz ancak bir 1939'lunun yakalayabildikleri, belki de hatırlayabildikleridir. Ya öncesi? Geliniz, bir de o dönemlerin canlı tarihi olan, 1923 doğumlu ağabeyim merhum Hasan Sakaoğlu'ndan dinleyelim. Anlatacaklarımız, ondan dinlediklerimizin tarafımızdan coğrafyaya bağlı olarak yazılarından oluşacaktır.

Aynanın oradan Uluırmak Caddesi boyunca yavaş yavaş ilerleyelim. Sağ tarafta, babamdan öğrendiğime

göre adı Asmalı Mescit olan bir sokak var. Rahmetli, gençliğinde o sokaktaki bir okulda bir süre eğitim almış olduğunu söylerdi. Devam edelim. Caddenin solunda, bizim evde adı 'Sali Paşa' olan bir mescide geleceğiz. Hâkimiyet'ten gelen yol açılınca bu mescit de köşede kalmıştı. Hatta zamanla o köşeye bir de PTT telefon kulübesi konulmuştu. Mescidin tek kapısı caddeye açılırdı. Bu kapının karşısında sokak ise, kıvrıla kıvrıla ta Hacifettah Mezarlığı'nın çifte çeşmeler köşesine kadar uzayıp giderdi. Galiba bu sokağın adı, Şeyh Galip Sokağı idi. Yolun başlangıcında da bir çeşme vardı. Ana cadde boyunca sağa sola sapmadan doğru gitmeyi sürdürüelim. Yüz metre kadar sonra bir sokak daha gelecek: Kosova Sokağı. Bu sokak ise, fazla kıvrılmadan Baruthane Caddesi'ne kadar uzanır. Bu sokağın da sol köşesinde, caddeye bakan küçük bir çeşmesi vardı. İşte bu sokağın şehir tarafındaki köşesinde, ağabeyimin ifadesinden aklımızda kaldığına göre, 1928 veya 1929 yılında küçük bir bakkal dükkânı açılmış. Ancak fazla uzun ömürlü olmamış. O yılların iki büyük felâketi bakkal amcamızı da zor durumda bırakmış, dükkânını kapatmak zorunda kalmış. Uzun süreli kuraklık ve dünya ekonomisinin bozulması.

Sürüm Bakkaliyesinin açılış tarihini bilemediğimiz için bu küçük bakkal dükkânının daha eski olup olmadığını kestiremiyoruz.

Sözümüzü cadde üzerindeki bakkal dükkânlarının en sonuncusuna getirerek bağlayalım. Kosova Sokağı'ndan başlayarak sağ kolumuzun üzerinde yürümeye devam edelim. Sonları doğru küçük bir çıkmazdan sonra ünlü ve de şanlı Çaybaşı Caddesi gelecektir. İşte, 1949 yılında bizim caddemizin köşesine bir bakkal dükkânı açılıverdi. Ana cadde üzerinde son evin sahibi olan Mustafa Amca açtığı bir kapı ile büyükçe bir pencere ile dükkân sahibi oluvermişti. Artık biz çocuklar Çarşı Boğazı'ndaki bakkaliyeye değil de hemen Çaybaşı ile Uluırmak'ın kesiştiği köşeye kadar gidip ekmek, şeker, vb, alabilecektik.

Günümüzde bu alana, şehrimizin ilk kentsel dönüşümü uygulanmış. Adı başlangıçta Çaybaşı Konutları olarak belirlenmişken sonradan Mesnevi konutlarına çevrilmiş apartmanlar topluluğu kondurulmuştu.

Çarşı Boğazı... Günümüzde hâlâ var mı, bilmem, belki de küçük değişikliklerle gözden geçirilmiş de olabilir. On yılların hatırasını taşıyan yüreğim fazlasıyla heyecanlanacağı için oralardan pek geçemiyorum.